

LAURENȚIU RĂDVAN, *At Europe's Borders. Medieval Towns in the Romanian Principalities* (East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450, General Editor Florin Curta, 7), Brill, Leiden-Boston, 2010, 613 p.

Istoria urbană constituie una dintre sferile de cercetare care, deși solicită o strictă specializare din partea cercetătorilor, rămâne un domeniu de interes destinat să suscite un larg și viu interes în lumea contemporană. Transformările accelerate pe care timpurile prezente le înregistrează în toate domeniile sunt resimțite acut în mediul citadin, știut fiind că acest spațiu se definește printr-o apetență structurală spre schimbare. Aglomerarea progresivă a habitatelor orășenești, precum și mobilitatea socială specifică acestui proces, suscită dezbateri intense concepute pentru a genera soluții menite să asigure o dezvoltare echilibrată și durabilă. De asemenea, structura compozită a populației orășenești, precum și potențialele tensiuni subsecvente acestei realități metisate, reclamă o reflecție sistematică asupra dinamicii demografice, din care să se degajeze soluții privind căile de ameliorare a relațiilor dintre diverse comunități. Fiecare dintre temele de dezbateră privind direcțiile de evoluție ale metropolelor actuale reclamă o reflecție sistematică asupra trecutului. Spațiul urban românesc nu face excepție de la paradigma menită să conducă la cunoașterea articulațiilor intime ale vieții citadine. Dincolo de aceste regularități în ceea ce privește maniera de analiză, orașul românesc poate fi caracterizat,

în evoluția sa istorică, prin câteva trăsături specifice, între care pot fi enumerate cele referitoare la preluarea unor modele de organizare din zona Europei centrale, ponderea redusă din punct de vedere demografic în raport cu zona rurală și expansiunea impusă de politicile impuse de comunism. Dezvoltarea urbană forțată din perioada totalitară a traumatizat profund textura citadină, înlocuind armonia în diversitate cu grotescul formelor și standardizarea. Fișec ar fi fost ca în ultimii douăzeci de ani să se nască un adevărat program de recuperare a istoriei urbane românești, în paralel cu restaurarea și valorificarea monumentelor de artă laică și ecleziastică. În totală contradicție cu ceea ce se cerea a fi înfăptuit, conservarea monumentelor și ansamblurilor arhitectonice se află în afara ariei de preocupări a autorităților. Dacă zestrea noastră urbană se risipește, rămâne consolarea apariției unor lucrări privitoare la istoria orașului românesc, deși explorarea acestei dimensiuni a trecutului tinde și ea să constituie subiect de preocupare pentru un număr tot mai restrâns de inițiați.

Lucrarea prezentată aici aparține unui istoric specializat în istoria vieții urbane, recunoscut în cadrul breslei ca autor al singurei monografii dedicate orașelor de la sud de Carpați (*Orașele din Țara Românească până la*

*sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004, 594). Volumul care face obiectul acestei discuții se situează în continuarea contribuțiilor lui Laurențiu Rădvan, care de această dată a ales să își valorifice efortul în limba engleză, la una dintre editurile internaționale prestigioase, în cadrul colecției *East Central and Eastern Europe in Middle Ages, 450–1450*, coordonată de istoricul Florin Curta.

Arhitectura lucrării este suplă și logică, autorul fiind preocupat să faciliteze înțelegerea fenomenului urban în contextul realităților românești medievale. Acesta este motivul pentru care a plasat în segmentul de început al lucrării, după *Acknowledgments* și *Abbreviations*, secvențele intitulate *List of rulers until c. 1550*, *List of illustrations and maps*.

În prima parte a lucrării, care poartă denumirea de *Medieval Towns in Central and Eastern Europe*, autorul propune trei capitole, sugestiv intitulate *Towns in the Kingdom of Poland*, *Towns in the Kingdom of Hungary*, *Towns South of the Danube*. Având la dispoziție un solid suport bibliografic, Laurențiu Rădvan a adus o serie de contribuții privind cronologia și specificul dezvoltării spațiilor citadine din regiunile învecinate cu lumea românească extracarpatică. Această abordare are menirea de a elucida modul în care orașul nostru a importat principalele elemente de organizare.

A doua și a treia parte a lucrării sunt structurate simetric, în cadrul a câte trei capitole consacrate genezei vieții urbane (*Urbanization*), structurilor instituționale,

palierelor sociale, componentelor etnice și realităților economice (*Institutional, social, ethnic and economic structures*), precum și cercetării monografice a orașelor din cele două principate românești (*Case studies*). Aceste ultime secvențe, în realizarea cărora autorul a investit un volum imens de muncă, prezintă o importanță deosebită din perspectiva istoriei locale, întrucât sunt aduse o serie de clarificări privind trecutul multor așezări urbane din Țările Române.

Dacă civilizația urbană din Țara Românească a beneficiat de o abordare monografică, realizată tot prin strădaniile lui Laurențiu Rădvan, spațiului citadin moldovenesc nu i s-a mai dedicat o asemenea cercetare de la lucrarea lui Constantin C. Giurescu, realizată în urmă cu aproape jumătate de veac. Pornind de la aceste realizări, autorul volumului prezentat aici a utilizat cu simț critic sursele (documentare, narative, arheologice, numismatice, sfragistice etc.) și bibliografia imensă a problemei, reușind să realizeze o selecție riguroasă a materialelor de care a dispus.

Lucrarea propusă de universitarul ieșean constituie încununarea unor eforturi de cercetare desfășurate de-a lungul mai multor ani. Pe lângă utilitatea sa istoriografică certă, contribuția lui Laurențiu Rădvan face o bună propagandă în lume scrisului istoric românesc și școlii superioare ieșene.

BOGDAN-PETRU MALEON